

El poder de l'escola (25.07.2003)

Els professors tenim tendència a pensar que jugam un paper cabdal en l'educació dels alumnes. És natural que així sigui, ja que tots volem creure que el nostre esforç no és balder, perquè, si fos balder, seríem presa del pessimisme per la frustració que suposa realitzar una feina inútil. Però la societat en general sí que s'ho creu, i més que ningú els governants. Basta veure com cada partit, just toca el poder, s'afanya a canviar el pla d'estudis existent, com si l'escola hagués de resoldre els problemes del país amb la panacea educativa que cada partit aporta. Amb l'escola pretenen controlar la mentalitat dels ciutadans. De la LOGSE socialista a la reforma dels populars és com anar d'Herodes a Pilat. Cada partit polític fa el seu pla d'estudis, com abans cada partit feia la seva constitució. I açò és un desgavell.

Pens que avui en dia la família, i sobretot els mitjans de comunicació, Internet, tele, videojocs, música popular, revistes, modes juvenils i altres factors tenen més poder que l'escola per canviar la mentalitat dels pobles, gent jove i gent gran.

Els professors transmetem, amb més o manco encert, coneixements, exercitant la reflexió i la memòria; convidam a dialogar i a participar activament en la societat, és a dir, a estar al dia del que succeeix al món. Els recomanem llegir el diari, assistir a conferències, exposicions de pintura, concerts... Després, gairebé ningú segueix les recomanacions. Mai com ara la joventut ha tingut un major coneixement del català, però tant se val: quan surt de l'escola rep un bombardeig massiu de castellà pertot arreu i, com a lògica conseqüència, empra el castellà i no el català.

Educar vol dir moltes coses. Una, per exemple, és tenir prou criteri per saber quan convé encendre i apagar el televisor. Un il·lustre personatge deia: «La meua afecció a la lectura me l'ha donada la televisió: cada vegada que la mir, m'entren ganes de llegir». Parla una persona educada, però les que no han assolit la maduresa intel·lectual, resten indefenses, inermes, davant el poder seductor de les imatges en color que projecta la pantalla televisiva. Els espectadors són com insectes nocturns, fatalment atrets per la llum. Per a aquestes persones l'alternativa a la pantalla encesa és l'avorriment. No tenen un ventall d'afeccions on triar per passar-s'ho bé.

Els governants pensen que regulant el que han d'aprendre els escolars els faran seus, els emmotllaran mentalment a la seva imatge i semblança. S'equivoquen. Basta comprovar de què ha servit l'adoctrinament religiós i polític escolar rebut durant els trenta-cinc anys del nacional-catolicisme que ens embardava, la dictadura. De res han servit els exàmens i les qualificacions en Religió i en "Formación del Espíritu Nacional". De res han servit els càntics religiosos i patriòtics quotidians, ni els resos col·lectius, ni els càstigs corporals i morals, ni la presència a l'aula de la creu i la imatge del dictador, col·locats junts en una relació de "Tanto monta, monta tanto" enlairats en un pla de palesa superioritat, sempre de cara als alumnes. L'efecte perseguit ha resultat més que inútil: contraproductent.

Aznar, però, no ha après la lliçó que li proporciona la història viscuda. Ara s'encaparrota a ressuscitar a l'escola –i fora d'ella– les obsessions del dictador: la "lengua del Imperio", la religió catòlica i la "historia común", la que comença amb Isabel i Fernando i segueix per "rutas imperiales caminando hacia Dios" fins aconseguir el somni falangista d'una Espanya "unidad de destino en lo universal". Haurà de

bestreure hores d'altres assignatures per aconseguir l'increment horari de les matèries que tant valora. Però qui ha d'aplicar aquest adoctrinament si no els professors actuals? Potser la ministra Pilar del Castillo ja té preparats uns cursos de reciclatge per saber, els professors d'Història, com hem d'enfocar el regnat del Reis Catòlics i poder destacar les nobles virtuts d'una reina que va pel camí de la santedat. Tot seria que, posats a ressuscitar pràctiques del passat, ens tornessin a fer firmar el jurament de fidelitat als principis del "Movimiento".

Aquí tenim un bon exemple de progrés, expressat en termes d'evolució històrica. Si els pobles es comportessin de forma assenyada i avancessin de manera constant i en una única direcció, avui els egipcis i els grecs serien els homes més savis i poderosos d'aquest planeta. Però no és així, perquè els humans som els únics animals que tropissam més d'una vegada amb la mateixa pedra. I, com que ens costa aprendre dels errors, a vegades entost d'avançar reculam.